

**ЗАСТОСУВАННЯ ВЕБ-РЕСУРСІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ З
МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ
ПЕДАГОГІВ**

У статті підіймається актуальне питання використання у післядипломній педагогічній освіті веб-ресурсів. Розглядаються можливості підвищення інформаційної грамотності педагогів за допомогою Інтернет-технологій.

Ключові слова: післядипломна освіта, веб-ресурси, інформаційна грамотність педагогів, Інтернет-технології.

В статье поднимается актуальный вопрос использования в последипломном педагогическом образовании веб-ресурсов. Рассматриваются возможности повышения информационной грамотности педагогов с помощью Интернет-технологий.

Ключевые слова: последипломное образование, веб-ресурсы, информационная грамотность педагогов, Интернет-технологии.

In the article is raised the crying problem of use in the postgraduate pedagogical education of Web-resources. The possibilities of increasing the information literacy of teachers with the aid of the Internet-technologies are examined.

The keywords: postgraduate pedagogical education, Web-resources, the information literacy of teachers, Internet-technology.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні, коли відбувається інтеграція України в світовий інформаційно-освітній простір та масова комп'ютеризація та інформатизація всіх сфер життя, вагомої ролі набуває ефективне використання ІКТ (далі – інформаційно-комунікаційних технологій) у післядипломній освіті. Особливе значення у цьому процесі належить Інтернет-технологіям, які швидко проникають в усі сфери

суспільства, в тому числі і в післядипломну освіту, мета якої допомогти кожному педагогу поновити та поглибити загальні й фахові знання та вміння. Адже Інтернет відіграє важливе значення у створенні інформаційного простору [глобального суспільства](#), слугує фізичною основою доступу до веб-сайтів і багатьох систем (протоколів) передачі даних.

Розбудова єдиного Європейського освітнього простору в рамках Болонського процесу суттєво підвищує роль ІКТ в освіті, тому у сучасних умовах перед післядипломною освітою постає нове завдання – інформатизація освіти, яка заснована на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях навчання й підвищення кваліфікації. Інтернет-технології в освіті – це природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової до електронної бібліотеки, від звичайної до віртуальної аудиторії.

Сучасні Інтернет-технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності навчання у післядипломній освіті. Змінюється парадигма освіти. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні *післядипломна освіта* в українському законодавстві визначається як спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду [1].

Можливості післядипломної освіти у підвищенні кваліфікації педагогів з актуальних освітянських питань та спрямування їх до власних педагогічних пошуків розкрито в роботах В. Олійника, А. Зубко, А. Кузьмінського, Н. Протасової, Л. Сігаєвої та інших.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, стосовно інформатизації освіти зазначено: «Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та

ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [2].

Дослідження проблеми використання ІКТ в освіті підняло на поверхню питання навчання вчителів новітнім Інтернет-технологіям. На цьому наголошували у своїх працях В. Биков, Л. Брескіна., А. Звягіна, В. Зіяутдінов, М. Жалдак, Н. Морзе, І. Прокопенко, М. Пшукова, О. Співаковський та інші.

Аналіз змісту вказаних праць дозволяє стверджувати, що попри детальне опрацювання проблеми інформатизації освіти, аспект використання у післядипломній педагогічній освіті веб-ресурсів та Інтернет-технологій розроблений недостатньо. Хоча інноваційну діяльність педагогів в сучасних умовах неможливо уявити без розширення мережі інформаційних джерел за допомогою Інтернет, що сприяє утвердженню альтернативних педагогічних систем; подоланню стереотипів педагогічної діяльності щодо нових цілей і стратегій в освіті. «У теперешній час неможливо назвати дисципліну, у навчанні якої, так чи інакше, не застосовувалися б електронні видання або ресурси» – зазначають автори освітнього електронного Інтернет-видання[3].

У цій статті, слідом за В. І. Гриценко, інформаційну грамотність педагогів розглядаємо як «комплексне поняття, яке має бути проаналізоване і розглянуте з різних аспектів: вид вивчення інформації (інформаційна культура); соціальний/навчальний (власне інформаційна грамотність); пізнавальний як вид індивідуальної компетенції (інформаційні уміння). Інформаційна грамотність є основою навчання впродовж усього життя. Слухач добирає інформацію раціонально та ефективно, оцінює інформацію критично і компетентно, використовує інформацію точно і творчо» [4].

У даній публікації надається опис веб-ресурсів, які особисто створено автором та використано у післядипломній освіті педагогів Миколаївської області з метою навчання застосуванню Інтернет-технологій у професійній діяльності та підвищенні їх інформаційної грамотності задля удосконалення професійних навичок.

Виклад основного матеріалу. Підвищення кваліфікації вчителів з інформаційної грамотності задля викладання різних предметів залишається нагальним завданням для системи післядипломної освіти України.

Навчання педагогів у системі післядипломної освіти використанню Інтернет-технологій зумовлені сучасною світовою тенденцією створення глобальних відкритих освітніх систем, які дають змогу, з одного боку, розвивати систему накопичення і поширення наукових психолого-педагогічних знань, а з іншого – надавати доступ до різноманітних інформаційних ресурсів широкому загалу освітян.

У методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки щодо навчання вчителів основам інформаційно-комунікаційних технологій зазначено: «Кожен вчитель загальноосвітнього навчального закладу, незалежно від ступеня, типу, форми власності закладу та рівня своєї кваліфікації, повинен вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства... Використовувати: Інтернет-технології; локальні мережі; бази даних» [5].

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті перш за все пов'язане з розвитком Інтернет-технологій, які є тією ланкою, яка дозволяє об'єднати результати роботи багатьох автономних користувачів та надати доступ до цих результатів всім, хто в них зацікавлений.

Можливість доступу до світових інформаційних ресурсів – це шлях активного підвищення кваліфікації педагогів-практиків за допомогою викладачів закладів післядипломної освіти.

Інтернет-технології – це технології створення і підтримки різних **веб-ресурсів** – інформаційних ресурсів в мережі **Інтернет**: [сайтів](#), [блогів](#), [форумів](#), [чатів](#), електронних бібліотек та енциклопедій.

В основі **Інтернет** та Інтернет-технологій лежать [гіпертексти](#) і сайти, що розміщуються в глобальній мережі Інтернет або в локальних мережах **ЕОМ** (електронної обчислювальної машини).

Гіпертексти – це тексти з гіперпосиланнями на інші гіпертексти, розміщені в Інтернет або локальній мережі [ЕОМ](#). Для запису гіпертекстів використовується мова розмітки гіпертекстів [HTML](#), який сприймається всіма браузерами на всіх персональних комп'ютерах. Мова HTML є міжнародним стандартом, тому всі гіпертексти, єдиним чином сприймаються і єдиним чином відображаються на всіх персональних комп'ютерах в усьому світі. Для підготовки гіпертекстів зазвичай використовуються візуальні гіпертекстові редактори, у яких відразу видно – як буде виглядати гіпертекст на ЕОМ і можлива вставка гіперпосилань на сайти в Інтернет.

Ірина Стеценко, розглядаючи складові інформаційної грамотності для педагогів дошкільної та початкової освіти, зазначає: «*Інформаційна грамотність* – наявність знань і умінь для правильної ідентифікації інформації, необхідної для виконання певного завдання або вирішення певної проблеми; для ефективного пошуку інформації, її інтерпретації і аналізу, оцінки достовірності, в тому числі дотримання етичних норм і правил використання отриманої інформації; для передачі інформації та представлення результатів її аналізу іншим спеціалістам у зручному для них вигляді; для використання інформації для досягнення необхідних результатів, у тому числі для отримання нових знань» [6].

Інтернет-технології дозволяють педагогам якнайефективніше використовувати у своїй роботі програмне забезпечення та послуги, пов'язані із роботою в мережі Інтернет. Сюди можна віднести:

- зберігання великих обсягів даних у спеціальному сховищі, яке має надійний програмний та апаратний захист;
- надання послуг потужних апаратних засобів та високошвидкісних каналів передачі даних;
- розробку інформаційних систем та окремих програмних продуктів;
- дизайн Web-сторінок, їх підтримку та супровід;
- оренду ліцензійного програмного забезпечення (аутсоринг).

Вивчення стану досліджуваної проблеми в практиці роботи відбувалося на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (далі - МОІППО) [7].

Утілити ідеї педагогічної науки в практику педагогічної діяльності можуть педагоги, які усвідомили, що Інтернет вже давно перетворився на потужне велике джерело інформації та знань, а Інтернет-технології – на інструмент дешевої якісної комунікації. Інноваційні педагоги Миколаївщини, які розуміють важливість застосування ІКТ для підвищення власної кваліфікації, застосовують веб-ресурси та створюють Інтернет-спільноти освітян за певною освітянською проблемою або навчальним предметом.

Влітку 2012 року на WordPress <http://wordpress.com> автором статті було створено блог «Семейные секреты» з метою надавати допомогу педагогам та батькам з питань розвитку, навчання та виховання дітей [8]. Відвідуваність ресурсу та активне коментування публікацій на ньому свідчить про попит на веб-ресурси такого плану з боку педагогів та батьків не тільки з України, а й з країн ближнього та дальнього зарубіжжя.

Також, приєднавшись до мережі «Партнерство в навчанні», «Wiki-освіта», «Intel® Навчання для майбутнього в Україні» та зареєструвавшись на платформі підтримки дистанційного навчання Moodle в МОІППО, педагоги Миколаївщини мають можливість:

- створювати свої і приєднуватися до існуючих спільнот;
- шукати плани уроків і практичних занять, розміщувати і брати участь у дослідницьких і творчих проектах;
- публікувати важливі ресурси для обміну досвідом; вільно користуватися засобами і навчальними програмами;
- співпрацювати з однодумцями;
- збагачувати освітнє середовище у своїй спільноті.

Зміни, що відбулися в Державному стандарті початкової середньої освіти, потребують постійного вдосконалення фахової майстерності працюючих учителів. Виконання цього завдання постає перед національною

системою післядипломної педагогічної освіти. Відповідно до потреб часу було збільшено види і форми післядипломного навчання при МОШПО.

З метою підготовки вчителів початкових класів до викладання з 1 вересня 2013 року у другому класі предмету «Сходинки до інформатики» у річному плані МОШПО були визначені такі форми підвищення кваліфікації працюючих вчителів, як навчальний семінар та дистанційна школа. Семінар з підготовки вчителів початкової школи до викладання предмету «Сходинки до інформатики» складається з чотирьох очних модулів. Його проведення заплановано та здійснюється для представників від 24 районів Миколаївської області, які у міжсесійний період стають учасниками дистанційної школи та за каскадною моделлю проволють подібні очні семінари для вчителів своїх районів. Всього планується охопити навчанням за цією програмою 674 вчителя початкових класів Миколаївської області. З метою підвищення інформаційної грамотності учасників навчального семінару та дистанційної школи автором статті був використаний блог «Навчання для майбутнього» [9], який було створено на Blogger (www.blogger.com) спочатку як персональний веб-сайт у вигляді щоденника, у січні 2013 року під час навчання на тренінгу за 10 версією Intel [10]. Записи на блозі датовані, та відображаються на веб-сторінках у зворотному хронологічному порядку. За мапою блогу можна швидко знайти необхідні матеріали.

Учасники дистанційної школи «Сходинки до інформатики» до початку навчання не мали досвіду використання блогів, дехто користувалися сайтами соціальних мереж, таких як <http://www.odnoklassniki.ru> – 20%; <http://my.mail.ru> – 28%; <http://www.facebook.com> – 12%; <http://twitter.com> – 8%. Електронної скриньки не мали 36% вчителів.

На організаційному етапі роботи дистанційної школи вчителям було запропоновано:

1. Зареєструватися на [форумі МОШПО в дистанційній школі.](#)
2. Ознайомитися із матеріалами [дистанційної школи «Сходинки до інформатики» у початковій школі](#) та залишити коментар до будь-якої теми.
3. Пройти на блог «Навчання для майбутнього» та заповнити електронну форму [«Реєстрація учасників семінару»](#).

4. На блозі, скориставшись мапою, знайти матеріали за темою «Сходинки до інформатики» та ознайомитися з ними. Залишити коментар до будь-якої теми.

5. Створити [аккаунт на gmail та оформити його](#).

6. Подати заявку в Дистанційну школу на gmail.

7. Створити заготовку навчального блогу на Blogger та подати заявку на автора блогу «Навчання для майбутнього».

Перевагами сервісів <https://google.com> та [Blogger.com](https://blogger.com) для педагогів є їхня безкоштовність, багатофункціональність, прості онлайн форми створення блогів, що не потребують знання мови програмування і форматування та віртуальний дисковий простір для зберігання та обміну методичними та дидактичними матеріалами в мережі.

Блог «Навчання для майбутнього» використовується наразі для розповсюдження посилань на навчальні матеріали та їх публікацію безпосередньо у блозі. Всі матеріали у вільному доступі для всіх україномовних та частково російськомовних користувачів.

Наступна перевага для учасників дистанційної школи – це онлайн-дискусії. Залишаючи коментарі до повідомлень у блозі, педагоги дистанційної школи стають учасниками справжньої дискусії. Вони вчаться висловлювати власні судження, коректно застосовувати конструктивні критичні зауваження.

Навчання працювати у блозі розпочали із створення власних електронних публікацій, замість статей на паперових носіях. Наразі блог «Навчання для майбутнього» планується використовувати як «пульт управління» блогами, що будуть створені під час заняття II Модулю учасниками дистанційної школи – представниками від районів області.

Відкрита та прозора взаємодія керівника навчального семінару з його учасниками виявляється ще й у тому, що всі матеріали семінару розміщуються на блозі. Учасники навчального семінару та дистанційної школи можуть з ними ознайомитися під час та після очного заняття у власному темпі та повернутися до публікацій на блозі стільки разів скільки кожному треба й задати керівнику чи один одному запитання та отримати відповіді у асинхронному режимі.

На блозі також є можливості застосування засобів мультимедіа. Можна продемонструвати колегам унаочнення до будь-якої теми за допомогою мережевих технічних засобів для навчання.

Створення закритої спільноти вчителів початкових класів на gmail дозволило створювати заходи з будь-якої події та об'єднувати всю інформацію гіперпосиланнями, таким чином отримати сучасний інтерактивний веб-сайт. У подальшому планується, що вчителі будуть використовувати власні блоги в навчанні своїх учнів, та як засіб віртуального спілкування з їх батьками. У ході навчання керівник ставить перед учасниками дистанційної школи конкретні завдання або запитання, рішення або відповіді на які передбачено висвітлювати на власних блогах.

Проте, робота у блогах не стає індивідуальною діяльністю. Значно має підвищити продуктивність навчання заохочення педагогів до читання блогів один одного та коментування публікацій колег. Окрім того, у плані передбачено підписку на новини з блогів колег, що дозволить перебувати в курсі всіх новин, які з'являються на них.

Для кожного учасника дистанційної школи блог стає проявом його власної творчості та професіоналізму. Висловлювання власних переконань допомагає педагогам виражати себе й одночасно навчає терпимо ставитися до думки колег.

Основні проблеми в роботі навчального семінару та дистанційної школи склали наступні фактори:

- відсутність у 50% учасників постійного доступу до мережі-Інтернет;
- різний рівень володіння ІКТ учасниками дистанційної школи;
- психологічний фактор, що виявився у неготовності 80% учасників брати на себе відповідальність за публічне висловлювання власних думок у мережі Інтернет.

Електронні онлайн-опитування показали, що 36% педагогів не володіють навичками використання ІКТ на рівні «Початківець». З ними проводяться індивідуальні заняття та організуються дистанційні консультування.

З кожним роком держава висуває більш місткі завдання у галузі інформатизації освіти. У цьому році Міністерство освіти і науки України запросило інноваційних освітян на цикл вебінарів, що проходять на освітній мережі Microsoft «Партнерство в навчанні» з січня 2013 р. по травень 2013 р. Учасники вебінарів, які будуть застосовувати отриманні знання на практиці, отримають відповідні сертифікати і будуть запрошені приєднатись до спільноти вчителів-новаторів, щоби ділитись своїм досвідом під час національних подій та представляти Україну на міжнародних заходах. Взяти участь у вебінарі дуже просто. Все відбувається віртуально, потрібен лише комп'ютер та доступ до Інтернет [11].

Результативністю післядипломної освіти з організації навчання вчителів використанню веб-ресурсів є також показник застосування набутих знань та вмінь у повсякденній педагогічній практиці. Основні проблеми застосування веб-ресурсів з метою підвищення інформаційної грамотності педагогів не обминають і Миколаївщину: комп'ютеризація навчальних закладів та підключення їх до мережі Інтернет здійснюється недостатньо системно. Темпи надходження комп'ютерної техніки відстають від темпів «старіння» цієї техніки, тому більшість комп'ютерних класів не відповідають сучасним вимогам. Не всі навчальні кабінети мають робочі місця, що обладнані комп'ютерною технікою, яку можна використовувати для демонстрації. До тепер не відповідає вимогам сучасного навчального процесу з використанням ІКТ і рівень комп'ютерної грамотності окремих вчителів.

Розгляд застосування веб-ресурсів у післядипломній освіті задля підвищення інформаційної грамотності вчителів на прикладі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти дає підстави зробити **висновки з даного дослідження:**

Післядипломна освіта має можливості задля організації навчання працюючих вчителів застосуванню веб-ресурсів та використанню Інтернет-технологій у підвищенні інформаційної грамотності та власної кваліфікації.

Працівники Миколаївського інституту післядипломної педагогічної освіти вчасно підвищують власну інформаційну грамотність, щоб

застосовувати набуті знання та досвід у підготовці освітян регіону, які спроможні оволодіти навичками XXI століття та ефективно використовувати сучасні Інтернет-технології у професійній діяльності.

Застосування педагогами практиками веб-ресурсів надає можливість легкого доступу до методичного та дидактичного забезпечення процесу навчання, тиражування передових педагогічних знахідок за допомогою Інтернет-технологій; забезпечує розширення і зміцнення професійних зв'язків між окремими вчителями, призводить до вдосконалення знань, умінь та навичок педагогів з певних предметів, позбавляє вчителів рутинної, «паперової» роботи.

Зважаючи на величезне значення веб-ресурсів та Інтернет-технологій в підвищенні якості освітнього процесу, все більше педагогів з готовністю застосовують їх у своїй професійній діяльності. Проте, інформатизація системи освіти взагалі, й післядипломної її ланки зокрема, не може відбутися миттєво, навіть на виконання будь-якої програми. Цей процес є поступовим і безперервним, враховуючи те, що у повсякденній педагогічній практиці ще існують загальні проблеми: застаріле технічне та програмне забезпечення навчально-виховного процесу та неякісний Інтернет зв'язок у навчальному закладі або взагалі його відсутність; рівень інформаційної грамотності вчителів у професійній діяльності відстає від сучасних потреб освіти; більшість вчителів психологічно не готові до відкритого професійного спілкування із застосуванням Інтернет-технологій, що потребує певного рівня інформаційної культури та передбачає прийняття на себе особистої відповідальності за продукування, збереження та розповсюдження інформації у мережі Інтернет.

Використані джерела:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ru/diyalnist/osvita/vishcha/4397-kontseptsiya-rozvitku-pislyadiplomnoi-osviti-v-ukraini>

<http://www.yuricom.com/ua/st-10pisl-dup> – Назва з екрану.

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245571411&cat_id=244276429https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:MHcMMFkuCZsJ:www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf+&hl=ru&gl=ua&pid=bl&srcid=ADGEEShARcWcGfTKgWonCpM5S7a4wzFJKPShjqrUWgXVGQpu3KrScF7xcZ-q1wveIF6tmqwbtXRdvO9b9KUFY5iq7NVpWgAKHY4WGby7D5kVCAW4ez7Tl_xVS25EvBt_EeuyIL4xy6J&sig=AHIEtbTDgnoo92zc1MJuQPn7BTGtUYXBnQ
<http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/6866-redaktsijna-komisiya-iii-vseukrajinskogo-zjizdu-pratsivnikiv-osviti-zavershila-robotu> – Назва з екрану.

3. Беляєв М.И. Технологія створення електронних засобів навчання [Електронний ресурс]: / Беляєв М.И., Гриншкун В.В., Краснова Г.А. – Режим доступу: http://uu.vlsu.ru/files/Tekhnologija_sozdanija_EHSO.pdf Назва з екрану.

4. Гриценко В. И. Фундаментальні проблеми Е-навчання / В. И. Гриценко. – К. : ВД "Академперіодика", 2008. – 38 с.

5. Щодо організації навчання вчителів з використання інформаційно-комунікаційних технологій. Лист МОНмолодьспорт №1/9-493 від 24.06.11 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/19837 – Назва з екрану.

6. Стеценко І. Б. Складові інформаційної культури та інформаційної грамотності для педагогів дошкільної та початкової освіти [Електронний ресурс] Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp5/stecenko.pdf Назва з екрану.

7. Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти [Дистанційна школа «Сходінки до інформатики» у початковій школі](#) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forum.moippo.mk.ua/viewforum.php?f=27&sid=84d92a9cf6d9f6cdf20cdf2a669d55e6>
<http://www.moippo.mk.ua/index.php/pro-nas.html> – Назва з екрану.

8. Семейные секреты. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://sekretiki7ya.ru/http://liyalno1.blogspot.com/> – Назва з екрану.
9. Навчання для майбутнього. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://liyalno1.blogspot.com/> – Назва з екрану.
10. Програма Intel® «Навчання для майбутнього» [Електронний ресурс]
Режим доступу: <http://iteach.com.ua/> – Назва з екрану.
11. Вебінари для інноваційних педагогів. [Електронний ресурс] –
Режим доступу: <http://www.pil-network.com/Discussion/b00a37c2-9d74-4d76-a101-1b65b08e58d2> <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/6866-redaktsijna-komisiya-iii-vseukrajinskogo-zjizdu-pratsivnikiv-osviti-zavershila-robotu> – Назва з екрану.